

บทที่ 3 ภาคปฏิบัติ

1. ขั้นตอนก่อนการถ่ายทำ

1. ขั้นตอนการเขียนบท เมื่อผมคิดจะทำหนัง มีเพื่อนผมอยู่คนนึงเสนอจะเขียนบทให้ ผมก็ว่าถ้าผมจะทำหนัง แล้วบทเป็นของคนอื่น มันก็ไม่ใช่หนังของผมอย่างแน่นอน (เพราะการเขียนบทเสร็จ ผมก็ถือว่าหนังสำเร็จไปครึ่งนึงแล้ว) แต่แล้วผมก็เขียนบทเสร็จไม่ทัน เพราะมัวแต่หาข้อมูลอยู่นาน ทำให้หนังของผมมีขนาดยาวมาก ถ้าทำอย่างสมบูรณ์แบบคิดว่าอาจจะยาวถึง 2 ชั่วโมงได้ แต่ขณะที่เวลาใกล้กำหนดส่งงาน บทขนาดยาวของผมนั้นยังเป็นเพียงแคโครงเรื่อง และมี Screenplay ในบางฉากที่ค่อนข้างสมบูรณ์ (ทั้งนี้เพราะเหตุการณ์นั้นผมนำมาจากชีวิตจริงของผมและเพื่อนๆ) เช่น ฉากที่โตเล่าเรื่องอกหักของเขาให้ฟังก็เป็นเรื่องจริงของเขาที่เขาเคยเล่าให้ผมฟังแล้วครึ่งนึงซึ่งคำพูดแต่ละคำทำให้ผมรู้สึกประทับใจมาก จนนำมาใส่ในหนัง **ครึ่งหนึ่งของหนังเรื่องนี้จึงมาจากชีวิตจริง : สารคดีโตอาร์ชีวีต**

2. หา Location กระผมคิดพร้อมกับเขียนบทอยู่แล้ว เพราะเป็นบทที่อิงอยู่กับเรื่องจริง

3. ติดต่อนักแสดงและทีมงาน เนื่องจากเรื่องค่อนข้างเกี่ยวกับชีวิตจริงของผมด้วยจึงต้องลงทุนแสดงเองด้วย ส่วนตัวละครที่เหลือและทีมงานก็หาเพื่อนที่ว่างๆ เพราะช่วงนั้นเป็นช่วงที่ไม่ค่อยมีใครว่าง

4. ตามกำหนดการถ่ายทำ ถ้ากระผมไม่กำหนดให้แน่นอนไปเลย จะทำให้งานล่าช้าไปอีก เพราะฉะนั้นผมในฐานะผู้กำกับจึงเป็นผู้กำหนดการถ่ายทำเอง ในขั้นตอนนี้ต้องมีเรื่องการควบคุมความต่อเนื่องของหนังด้วย ขณะที่ผมกำหนดการถ่ายทำให้นักแสดงและทีมงานผมจึงบอกให้นักแสดงเตรียมเครื่องแต่งกายที่เหมาะสม อุปกรณ์การถ่ายทำมาด้วยพร้อมกันเลย บางครั้งผู้กำกับก็เตรียมมาเองเมื่อนักแสดงหาอุปกรณ์เหล่านั้นมาไม่ได้

5. ยืมอุปกรณ์การถ่าย กระผมจะยืมอุปกรณ์ที่จำเป็นเท่านั้นเพราะอาจมีปัญหาในการขนย้ายและทำลาย

เนื่องจากภาพยนตร์ของผมค่อนข้างยาว และเป็นการแสดงแบบต้นสด ต้องมีการลื่นไหลของกล้องค่อนข้างมาก ผมจึงต้องใช้กล้องวิดีโอถ่ายเพื่อประหยัดงบประมาณและความเหมาะสม ผมสามารถยืมกล้องดิจิทัลจากเพื่อนที่พิเศษๆมาได้ สัญญาณภาพของเทปดีมาก อาจจะดีกว่าเทป Beta เพียงนิดหน่อยเท่านั้นและมีขนาดเบาจนไม่น่าเชื่อ (เบาเกินจนบางทีการเคลื่อนไหวกล้องไม่มีน้ำหนัก)

อุปกรณ์ที่ผมต้องยืมจากคณะ ได้แก่

1. ไรร์เลส (ใช้บันทึกเสียง) 2 เครื่อง พร้อมกับเครื่องรับสัญญาณ
2. ไฟ 500 วัตต์ 2 ดวงพร้อมขา
3. ขาตั้งกล้องสำหรับกล้องวิดีโอ
4. แบรคเก็ทไฟ

2. ขั้นตอนการถ่ายทำ

เนื่องจากการแสดงในหนังของผมค่อนข้างสดจึงไม่ต้องมีการเตรียมการในการฝึกซ้อมมากนัก ในการถ่ายทำแต่ละฉาก จึงเพียงแค่บอกแก่นความคิดของสิ่งที่ต้องพูดแล้วก็ลองเล่นแบบหลวมๆ ซักครั้งหนึ่ง หลังจากนั้นก็แสดงเลย เช่น ในฉากที่ซิดจะบริจาคเงินให้ขทาน แล้วพิศเทศน์ให้ฟัง การกำกับได้ออกว่าประเด็นแรก ทำไมต้องให้เงินเขา เขาอาจจะเอาไปกินเหล้าก็ได้ แล้วก็โยนไปอีกประเด็นหนึ่งว่า เรื่องการบริจาคต่างๆเช่น ให้วัด ให้ชาติ จะถึงเขาหรือเปล่าหรือเป็นผลดีกับพวกเขาแค่ไหน แล้วก็โยนไปอีกประเด็นว่า ที่คนอื่นให้นั้นก็เพราะเป็นการให้ตามกัน เป็นกลไกที่เป็นระบบไปแล้ว ท้ายสุดก็ให้ไปคุยกับขทานดู และพบว่า เขาไม่ได้แซนขาดจริง ขทานจึงต้องเกิดความละอายใจขึ้นมาบ้างแหละ

นอกจากนี้ในการถ่ายภาพ ก็จะคุยกับตากล้องว่ายังไงก็ได้ ต้นสดแล้วแต่สถานการณ์ เช่น ทิศทางการเดินของตัวละครเป็นอย่างไร ก็ให้เดินกล้องตามนั้น ฯลฯ เพราะฉะนั้นภาพที่ออกมาจึงเต็มไปด้วยการ Zoom การ Pan ไปที่อื่นที่สามารถสื่อความหมายได้บ้างไม่ได้บ้าง ซึ่งกระผมคิดว่ามันได้ความสดดีมาก และการเล่าเรื่องที่เป็นการเล่นไหลของกล้อง เช่น ฉากที่โตพูดเรื่องที่ตนเองออกหัก ภาพทั้งหมดมีตั้งแต่ภาพกว้างไปจนถึง Extreme Close-up (ใน

ตอนที่เล่าเรื่องไปถึงจุดที่บอกว่าวันเวลานั้นไม่อาจหวนคืน กล้องก็ซุ่มเข้าไปที่นาฬิกาของชีวิต) การถ่ายแบบนี้ต้องใช้ความสามารถและไหวพริบในการมองโลกของตากล้องด้วย

สรุปการถ่ายภาพยนตร์เช่นนี้ว่า เป็นการเล่าเรื่องที่เรียบง่าย มุมกล้องเป็นธรรมชาติที่สุด เคลื่อนไหวเท่าที่จำเป็นและสนับสนุนตัวละครให้มีปฏิกริยากับเรื่องราว และบุคลิกตัวละคร มากกว่าสิ่งที่เกิดจากการทำงานของกล้อง

กำหนดการถ่ายทำของกระผมแบ่งออกเป็นสี่วัน ได้แก่ วันที่ 23 เมษายน ตอนกลางคืนที่ห้องเช่าของโต (ฉากที่ 1,2,4,6) , วันที่ 24 เมษายน ที่สแตนด์ในมหาวิทยาลัย (ฉากที่ 8) , วันที่ 25 เมษายน โตรับประทานอาหารโรงเศรษฐี (ตอนบ่ายสาม) (ฉากที่ 7) และ ทางเดินระหว่างท่าพระจันทร์ไปท่าช้าง (ฉากที่ 3) , วันที่ 26 ตอนเช้า โตกลุ่มคณะวารสารฯ (ฉากที่ 5)

สำหรับการถ่ายทำวันที่ 23 พวกเรากองถ่ายและนักแสดงช่วยกันยกอุปกรณ์ขึ้นแท็กซี่ไปที่หอของโต ซึ่งเรารู้ทางเป็นอย่างดี และเราสามารถใช้อย่างสะดวกสบาย คุ้นกับการซื้อเทป Digital อยู่นาน จึงได้ถ่ายกันตอนประมาณ 5 ทุ่ม แต่กองถ่ายก็เริ่มอย่างใจเย็น เพราะความใจเย็นนี้เองทำงานออกมาไม่ต้องเทคหลายครั้ง (ผมคิดว่าการการเทคหลายครั้งทำให้นักแสดงและกองถ่ายเหนื่อยอ่อนและเบื่อหน่าย โดยเฉพาะแบบต้นสด และส่วนมากการแสดงครั้งแรกจะดีที่สุดเสมอ) พวกเราทำงานอย่างมีลำดับขั้นตอนไปเรื่อยๆ เช่น เริ่มจากต้องรู้ว่านักแสดงจะแสดงและเคลื่อนไหวอย่างไร กล้องก็จัดวางให้เคลื่อนไหวตามนักแสดงและเรื่องราว พร้อมกับจัดแสงให้สวยและได้ความหมาย ทั้งนี้ดูจากในกล้องต้องให้แสงเป็นธรรมชาติด้วย เสร็จงานก็ป่าเข้าไปตี 4 เรียกได้ว่าใครไม่มีงานกินนอนไปก่อนได้ วันนั้นผมได้ข้อคิดว่า สำหรับกองถ่ายที่รู้จักกัน การทำงานย่อมรู้สึกดีและราบรื่นกว่าที่คิดเสมอ และแม้กองถ่ายจะเป็นเพื่อนคุณ แต่เมื่อมาทำงาน คุณต้องสั่งงานเขาได้ในฐานะที่คุณเป็นผู้กำกับ ส่วนที่เหลือเขาก็จะเป็นผู้สร้างสรรค์เอง

การถ่ายวันที่ 24 เมษายน เราย้ายกองถ่ายมาคณะ การถ่ายทำทั้งหมดยังคงเหมือนเดิมเพียงแต่ว่ามีนักแสดงมากขึ้นและถ่ายในที่โล่งแจ้งและใกล้แหล่งพุดจาของบรรดาน้องๆ ฉะนั้นพวกเรานักแสดงจึงต้องตะโกนกันดังๆหน่อยและให้น้องๆเบาๆหน่อย สิ่งที่น่าสังเกตในฉาก

นี้ คือ ถ่าย Long Shot ยาวมาก จนทำให้เกิดความคิดใหม่หลายอย่างที่นอกจากตัวบทที่เตรียมกันไว้แต่เดิม

วันที่ 25 เมษายน ลักษณะการถ่ายที่เพิ่มขึ้นมากก็คือ ปกติเราจะถ่าย Long Take ยาวตลอดแบบเดียว แต่ในฉากที่ 7 มีการถ่ายเพิ่มขึ้นอีกมุม แต่มีปัญหาเมื่อเวลาตัดต่อความต่อเนื่องของภาพจะผิดได้ แสดงสดแต่ละครั้งจะไม่เหมือนกัน อาจจะแก้ปัญหานี้ด้วยการใช้กล้องสองตัวซึ่งสำหรับมือสมัครเล่นอย่างเราไม่มีทรัพยากรพอ

การถ่ายฉากที่ 3 ลำบากตรงที่เราถ่ายข้างทาง ฉะนั้นเราต้องขอไฟจากร้านค้าเพื่อจัดแสง (ซึ่งเราต้องให้ค่าธรรมเนียมเขาเยอะหน่อยเพื่อความสะดวก) และการที่เรามีกล้องตัวเดียวทำให้เราไม่สามารถถ่ายสีหน้าของชอทานได้

สำหรับการถ่ายตอนเช้าของวันที่ 26 เมษายน เนื่องจากบทส่วนนี้ไม่มีบทรับส่งที่แน่นอน จึงทำให้บทสนทนาไม่ลื่นไหลเท่าที่ควร ต้องตัดออกไปหลายส่วนในขั้นตัดต่อ เป็นอันปิดกองถ่ายที่มั่วได้จนจบ

3. ขั้นตอนหลังการถ่ายทำ

หลังจากถ่ายเสร็จผมต้องมาถอดเทปดู คือ ตัดต่อในชั้นหยาบก่อนที่จะลงเครื่อง Avid ว่าเราจะตัดส่วนไหนออกบ้าง เช่น บทสนทนาที่เยิ่นเย้อ คำพูดที่ซ้ำซาก (ประเด็นนั้นพูดจนกระจางแล้วก็พูดอีก) คำพูดที่ตะกุกตะกัก มุขที่ผิด การแสดงบางส่วนที่ผิด Character ในตัวบท

ผมขอสารภาพว่า ในการถ่ายทำผมไม่ได้คิดไว้เลยว่า แต่ละฉากผมจะเอามาตัดและต่อกันตรงไหน สิ่งที่ผมถ่ายไว้คือ ฉากที่ผมคิดว่าน่าจะหาสาระได้ และสถานที่ถ่ายได้สะดวก นอกจากฉากจบและฉากเริ่มต้นที่ผมค่อนข้างขัดไว้ในหัวตั้งแต่ก่อนถ่ายแล้ว (ต้นเหตุคือตอนแรกผมเขียนบทจนยาวเกิน ไม่สามารถทำเป็นหนังทั้งหมดได้ เลยปรึกษากับอาจารย์ทำแค่บางส่วนได้ไหม อาจารย์บอกว่าให้ทำ ตอนต้น ตอนกลาง ตอนจบ แต่ตอนต้นของผมยังไม่เป็นรูปเป็นร่าง จึงมีแค่ตอนกลางกับตอนจบ ซึ่งตัดต่อมาได้เป็นหนังเรื่องนี้)

หลังจากถอดเทปไปเรื่อยๆ เริ่มคิดหาวิธีจะปะติดปะต่อแต่ละฉากให้เข้ากันได้ยิ่ง
 ไงดี เริ่มหาแนวคิดในแต่ละฉากที่จะนำมาต่อกันได้ ข้อสังเกตที่ได้คือ ฉากที่ชดกับโตอยู่ด้วยกันมี
 หลายตอน ฉะนั้นควรเอาตอนอื่นมาแทรกบ้าง ผมจึงเอาฉากที่ 4 มาต่อฉากที่ 3 , ฉากที่ 6 มาขึ้น
 ฉากที่ 5 กับ 7 ก็เป็นอันเสร็จวิธีเรียงฉากต่างๆ ซึ่งเท่ากับการเรียง Shot ของผม

หลังจากนั้นก็คือวิธีการเชื่อมแต่ละ Shot (สำหรับหนังเรื่องนี้คือฉาก) ให้มีความ
 หมายถึงประมวลได้อยู่ 3 วิธี

1. ใช้วลีที่ตัวละครพูด ซึ่งเป็นประโยคคำถามต่อดำเนินการด้วยคำตอบซึ่งเป็นอีกฉากหนึ่ง
 เช่น ฉากที่ 2 กับฉากที่ 3
2. ความหมายของฉากที่ขัดแย้งกันเอามาต่อกัน เช่น ฉากที่ 5 (ซิดมีแฟนเป็นผู้
 หญิงแล้ว) กับ ฉากที่ 6 (ซิดกลับมีความรู้สึกเกี่ยวกับเพื่อนที่รัก)
3. เว้นระยะแต่ละตอนใหญ่ๆ และผ่อนคลายเป็นแต่ละตอนนั้นด้วยบทเพลงและไต
 เทลจำพวกว่า เวลาที่ผ่านไป เช่น หนึ่งปีต่อมา, 2 สัปดาห์ต่อมา

จากนั้นก็ขั้นตอนการตัดต่อในเครื่อง Avid ซึ่งมีปัญหาอย่างเดียวคือ เครื่อง
 Hang บ่อย ประกอบกับเรามีเวลาน้อยจึงไม่ค่อยกินเส้นกับเครื่องAvid

สิ่งที่น่าพูดถึงอีกประการหนึ่งก็คือ ขณะที่ผมตัดนั้นผมก็คิดวิธีจบหนังของผม
 ออก คือ ปกติภาพจะอยู่พร้อมกับเสียงพูด ผมต้องการอารมณ์ที่เหมือนกับว่าชีวิตต้องดำเนินต่อ
 ไป แต่เสียงพูดของตัวละครได้จบไปแล้ว(ผมหมายถึงสิ่งที่พูดกันต่อไปไม่มีความหมายอีกต่อไป
 แล้ว) ผมจึงให้ภาพเดินแช่ต่อไป จะเห็นตัวละครพูดคุยกันต่อไป แต่เราจะตัดเสียงที่พูดนั้นทิ้ง
 เฟดเป็นเสียงของดนตรีแทน เพราะฉะนั้น ภาพของตัวละครก็จะแช่อยู่ต่อไปอีกประมาณ 2 นาที
 แล้วก็เฟดภาพเป็นไตเติลที่มงาน เพลงก็ยังคงเป็นเพลงเดิมจนจบไตเติล